

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

№.....

..... 2020 г.

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД

от Красимир Вълчев - министър на образованието и науката

Относно: *за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание на чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам на Вашето внимание проект на постановление на Министерския съвет за допълнение на Постановление № 64 на МС от 25 март 2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности.

Съгласно чл. 9, ал. 3, т. 16 от Закона за висшето образование, Министерският съвет приема Списък на приоритетните професионални направления и Списък на защитените специалности, както и разпоредбата на чл. 95, ал. 7, т. 8 от Закона за висшето образование (ЗВО) - Министерският съвет приема Списък на професионални направления и защитени специалности (ПМС № 137/2020 г.) .

В проекта на акт за допълнение на Постановление № 64 на МС от 25.03.2016 г. се предвижда добавяне на едно ново приоритетно професионално направление, както и допълване на Списъка на защитените специалности.

Професионално направление 7.5. Здравни грижи е предложено за включване в Списъка на приоритетните професионални направления по инициатива на Министерството на здравеопазването. Основната цел е да се гарантира по-голям брой на местата за субсидирано от държавата обучение в специалност „Медицинска сестра“. Това е в синхрон с политиката в областта на здравеопазването за кадрово обезпечаване на сектора, както и за своевременно осигуряване на обучени специалисти.

В Националната здравна стратегия 2020 (приета през 2015 г.) се посочва, че по осигуреност с медицински специалисти България все още заема позиции доста над средните за страните от Европейския съюз. Въпреки това възрастовата структура на работещите предполага нарастващи дефицити в бъдеще. Регионалното разпределение на медицинските специалисти е непропорционално и дисбалансирано, което води до затруднен достъп на населението до здравни грижи, влошава качеството на медицинската помощ и влияе върху ефективността и резултатността на медицинския труд.

Свободното движение на хора в рамките на ЕС в областта на здравето допълнително засилва проблема поради нарастващата миграция на здравни специалисти от България към другите европейски държави. Това налага провеждането на активна политика за инвестиране в човешкия капитал, както и предприемането на целенасочени действия за подготовка и задържане на достатъчен брой здравни специалисти, за да не се затрудни сериозно функционирането на системата. Част от мерките са свързани с инвестиции в образованието и професионалното обучение, които осигуряват обща фундаментална подготовка и базови знания и умения, приложими в здравеопазването.

По отношение на защитените специалности следва да се отбележи, че разпоредбата на чл. 8, ал. 2 от Постановление № 64 на МС от 25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности указва, че Списъкът на защитените специалности се актуализира ежегодно до 30 юни. По смисъла на §4д, т. 10 от Закона за висшето образование „защитени специалности“ са тези специалности на висшето образование, за обучението в които липсва заявен интерес или заявеният интерес е нисък, но към определен етап от икономическото и общественото развитие на Република България съществува необходимост от подготовка на висококвалифицирани специалисти в тези области. Пониженият интерес от страна на кандидат-студентите обикновено е свързан и с липса на адекватни възможности за професионална реализация, което води до съществени проблеми за поддържане на съответната специалност.

Към момента Списъкът на защитените специалности включва 12 специалности, които са в областта на филологиите и се изучават в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, и една техническа специалност – „Хидростроителство“, която се изучава в Университета по архитектура, строителство и геодезия – София. От началото на 2020 г. са получени предложения за актуализиране на Списъка от шест университета – Лесотехническият университет – София, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Техническият университет – Варна, Техническият университет – София, Университета по хранителни технологии – Пловдив, и Химико-технологичния и металургичен университет – София. След експертен преглед и анализ Министерството на образованието и науката подкрепи следните искания:

1. Специалност „Африканистика“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – създадена е през 2017 година и се характеризира със специфика на учебните планове и програми и широкопрофилна подготовка. Уникална е по място на провеждане на обучението – това е единствената университетска специалност в България, подготвяща професионално специализирани кадри, които да участват в осъществяването на външнополитическите и външноикономическите приоритети на нашата държава в рамките на политиките на ЕС по отношение на страните от Африка на юг от Сахара. През учебната 2019/2020 година приетите за обучение в първи курс студенти са 21. Възобновяването и развитието на отношенията с тези държави са един от основните външнополитически приоритети на страната ни, като външнотърговските отношения между България и региона са част от общата търговска политика и политиката за сътрудничество за развитие на ЕС спрямо държавите от Африка на юг от Сахара, в чието формиране държавата ни участва активно. Подготвянето на кадри по тази специалност ще подпомогне удовлетворяването на потребностите на държавната администрация и икономиката на страната.

2. Специалност „Класическа филология“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – осигурява специалисти за културните институти (музеи, библиотеки), научните институти на БАН и висшите и средните училища в цялата страна, където се изисква владеене на класически езици и знания за класическата древност, необходими са преподаватели по латински език (в т. ч. за подготовката на медицински специалисти в страната). Специалността е уникална по място на провеждане на обучението, както и по съдържание на учебните планове и програми и широкопрофилна подготовка.

3. Специалност „Ядрена техника и ядрена енергетика“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – уникална е по място на провеждане на обучението и има изразена специфика на учебно съдържание. Явява се ключова за подготовката на и обезпечаването с

кадри за сектора на ядрената енергетика, както и за националната сигурност. Обучението допълва, но не съвпада с подготовката по изучаваните в Техническия университет – София специалности в областта на ядрената енергетика.

4. Специалност „Топло- и ядрена енергетика“ (на ОКС „бакалавър“) и специалност „Ядрена енергетика“ (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Техническия университет – София – уникални са по място на провеждане на обучението и имат изразена специфика на учебно съдържание. Обучението се явява ключово за обезпечаването с инженерни кадри за сектора на ядрената енергетика, както и сигурността в национален и международен план. Към момента броят на хабилитираните преподаватели, както и този на студентите е критично малък, което налага прилагането на целенасочени мерки на държавно ниво, в т.ч. и предвид значимостта на енергийния сектор за икономиката и националната сигурност на страната.

5. Специалност „Машини и апарати за хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост“ (на ОКС „бакалавър“) и специалност „Машини и апарати за хранително-вкусовата промишленост“ (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Университета по хранителни технологии – Пловдив – обучението е уникално по място на провеждане и осигурява придобиването на широкоспектърни знания и умения. Учебните планове и програми са с уникално съдържание. Подготовката се осъществява в модерна материална база. Студенти по тази специалност се обучават вече 47 години и получават квалификация в областта на преработващата техника на различни хранителни и биотехнологични продукти. Завършилите специалност „Машини и апарати за хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост“ (на ОКС „бакалавър“) и „Машини и апарати за хранително-вкусовата промишленост“ (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) придобиват професионална квалификация „машинен инженер“.

6. Специалност „Металургия“ (на ОКС „бакалавър“) в Химико-технологичния и металургичен университет – София – уникална е по място на обучението, с изразена специфика на учебното съдържание. Явява се ключова за подготовката на и обезпечаването с кадри за сектора на металургията, като това е и единственият университет в страната, в който се придобива професионалната квалификация „инженер-металург“. В последните години интересът на кандидат-студентите към тази специалност е традиционно нисък, което в съчетание със значимостта на металургичните и свързаните с тях производства за икономиката на страната, което предполага прилагането на целенасочени мерки и на национално ниво.

7. Специалност „Корабостроене и морска техника“ в Техническият университет – Варна – уникална е по място на провеждане, дава специфични и широкоспектърни знания и умения на обучаващите се в нея. Няма общ фундамент и не може да се обедини с друга/други специалности. Уникална е по съдържание на учебния план и програми. Завършилите я студенти намират реализацията си в корабостроителния и кораборемонтен бранш, както и в други свързани области като корабоплаване, хидротехническа инфраструктура, опазване на околната среда, изследване и усвояване на морските ресурси и др. Завършилите специалност „Корабостроене и морска техника“ (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) придобиват професионална квалификация „Машинен инженер“.

8. Специалност „Технология на дървесината и мебелите“ (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Лесотехническият университет – София. – специалност от регулираната професия „Инженер в инвестиционното проектиране“, част „Технологична (Проектиране на дървообработващи и мебелни предприятия)“. Характеризира се с уникалност на мястото на провеждане на обучението и съдържание на учебните планове и програми. Има общ фундамент с други специалности, но не е възможно обединяването с тях без това да доведе до затруднения и дублиране в провежданото обучение. При обучението си студентите получават широкопрофилна подготовка. Завършилите тази специалност придобиват знания и умения нужни за дървообработващата и мебелната индустрия, а именно технически, конструкторски, технологични, дизайнерски и мениджърски. През последните години се наблюдава спад в приема на студенти в специалността, като причините са от различен характер – финансови, демографски, непривлекателност на професията и др. В същото време браншът има необходимост от обучени кадри, чрез които ще се гарантира функционирането, развитието и модернизацията му. Завършилите специалността придобиват професионална квалификация „Инженер по технология на дървесината“. По време на обучението си студентите могат да придобият и педагогическа правоспособност и да се реализират като учители по практика в професионалните гимназии.

Предложените промени в ПМС № 137/2020 г. имат за цел да надградят провежданата от Министерството политика за обезпечаване пазара на труда с необходимите кадри, придобили съответната степен на висше образование, в средносрочен и дългосрочен план. Целевото финансиране на тези стратегически направления и специалности е важно в национален план. Акредитираните по предложение на висшите училища нови за тях професионални направления и специалности често са неефективни и дублират подобни и

съществуващи от десетилетия в други висши училища, без да е налице недостиг на пазара на труда. В определени случаи се стига до пренасищане с кадри в едни направления и професии за сметка на недостиг в други. Политиката на държавата следва да бъде насочена към ограничаване разрастването на неефективните професионални направления и специалности и стимулиране на висше образование, което да отговори на изискванията и потребностите на реалната икономика и пазара на труда. В същото време държавата е длъжна да защити определени професии, за обучението в които липсва заявен интерес или заявеният интерес е нисък, но към определен етап от икономическото и общественото развитие на Република България съществува необходимост от подготовка на висококвалифицирани специалисти в тези области и те са важни за икономическия и социалния живот на страната.

Предложеният проект на акт ще обхване 16 държавни висши училища, в които ще се обучават индикативно 7 020 студенти в редовна и задочна форма на обучение в осемте нови защитени специалности и професионално направление „Здравни грижи“.

Индикативният размер на необходимите средства за издръжка на обучението на тези студенти за учебната 2020-2021 година е в размер на 375 000 лв. Средствата ще бъдат осигурени в рамките на утвърдения разходен таван за държавните висши училища за 2021 г.

Приходите от такси за обучение в държавните висши училища на студентите, приети през учебната 2020/2021 година и обучаващи се в предложените нови защитени специалности, са в размер индикативно на 74 290 лв. за учебна година.

Необходимите средства в размер на 37 145 лв. за прилагането на предложената мярка за първия семестър на учебната 2020/2021 година ще бъдат за сметка на разчетените за целта средства в бюджета на Министерството на образованието и науката за 2020 година, а за 2021 г. същите ще бъдат планирани със Закона за държавния бюджет по бюджетите на съответните висши училища.

Предложените промени в настоящия проект на акт не оказват ефект върху целевите стойности на показателите за изпълнение, в т.ч. на ключовите индикатори от програмния формат на бюджет на Министерството на образованието и науката.

Предложеният проект на акт не води до въздействие върху държавния бюджет, поради което е изготвена и приложена финансова обосновка съгласно Приложение 2.1. към чл. 35, ал. 1, т. 4, буква „б“ от Устройствения правилник на Министерски съвет и на неговата администрация.

Настоящият проект на Постановление на Министерския съвет е съгласуван по реда на чл. 32, ал. 1 и 5 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, като получените бележки и предложения са включени в справка за отразяването им.

Проектът на Постановление на Министерския съвет е публикуван на интернет страницата на Министерството на образованието и науката и на Портала за обществени консултации за период от 30 дни, като целесъобразните предложения са отразени.

Във връзка с чл. 28, ал. 2, т. 5 от Закона за нормативните актове не се налага изготвянето на справка за съответствие с европейското право, тъй като представеният проект на акт не въвежда норми от правото на Европейския съюз.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

С оглед изложеното и на основание чл. 8, ал. 3 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам Министерският съвет да разгледа и приеме предложения проект на Постановление.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката